

PROBLEMES DE MIQUEL DURAN I SAURINA PER UN ESCRIT AL SETMANARI *CA NOSTRA*. JUNY 1914

GABRIEL PIERAS SALOM

En moltes ocasions s'ha parlat del tancament a la presó i altres problemes que hagué de patir mestre Miquel Duran i Saurina, avui aixecat a la categoria de Fill Il·lustre d'Inca, per una nota apareguda al setmanari *CA NOSTRA* (núm. 316, de 13 de juny de 1914). Malgrat tot, no s'havia aprofundit en els citats problemes. És hora de parlar-ne.

El fill de mestre Miquel, Sr. Llorenç Maria Duran i Coli, ho apunta en distintes ocasions. Citem, per exemple, la nota que insereix dins el "Comentari biogràfic" de l'obra *POESIES* editada per l'Ajuntament, a Inca l'any 1982. A la pàgina 27 de l'esmentada obra diu Duran i Coli:

"...No es pot deixar de recordar el moment més greu de la vida periodística de Duran. En el nº 316 (13-6-1914) el 'Ca-Nostra' publica un escrit firmat amb pseudònim, del qual era autor D. Bartomeu Ferrà, tan bon amic seu i ja vellet, que constitueix un atac bastant violent contra una "festa de la flor" que s'havia organitzat a Ciutat. Entre els interessats hi ha una Borbón, esposa del capità general de les Illes. Algú d'Inca, enemistat amb el P. Cerdà, creient que l'autor era aquest franciscà, va fer una denúncia; Duran féu ús del secret professional i es negà a dir qui era l'autor. Aquest a fer va costar-li uns dies de presó, malgrat que Don Bartomeu Ferrà es declaràs responsable."

A la portada del número esmentat podem llegir la nota que ocasionà molts de problemes a l'entranyable Miquel Duran i Saurina. Ell tenia total confiança en el Sr. Ferrà, tan amic seu, i no comptava amb els enemics que l'envoltaven i que li feren passar un breu però poderós calvari. No perdé la compostura i consentí estar empresonat per no donar la culpa a l'amic, a l'entranyable amic i escriptor de primera línia. Es tracta d'una carta oberta inserida sota la

capçalera de "Correspondència". Aquesta és la transcripció de la nota provocadora i que crea problemes:

"CORRESPONDENCIA

Sr. Director de Ca-Nostra:

Ahir se feu, a Palma, la festa de la flor organitzada a benefici dels físics, segons es diu.

Fou una festa-fira, en bon dia del Corpus, a on s'hi veren provocacions i desvergonyes malsanes, ... "Sant Vicenç qui era sabut, digué que un temps vindria que les dones cercarien els homes; i, ja és vingut!

Pobres al·lotetes joves que foren compromeses per senyores velles (honrades i catòliques, qui ho dubte?) a mesclar-se caritativa i públicament, amb bergantelles disfressades de manoles filantròpiques qualcuna entrant dins casinos i cafès, per ficar floretes a les solapes dels joves, pollos, dels granats pollastres i dels garruts galls i capons...

Allò era el diluvi de la moderna galanteria femenina que inundà Ciutat, on la part forana fou representada per garrides pagesetes enlestides com per un ball de màscares, a la dernier.

M'ha dit, qui ho sabia, que alguna filla de la Puríssima (nominal!) encara deu les floranges i plomatxos del seu capell de l'any passat i el lloguer de la manta blanca, ja engroguida, que voletejava sobre les rosades galtes.

Però, en honor de la veritat; dels homes que no pogueren fugir de la desenfereïda disbauxa en veren que daren la llimosna (¿) amb una mà i amb l'altra prengueren la flor oferida, sense comportar a cap damisel·la les tocàs l'americana. En canvi, en veren d'elles que generosament els encaçaven per enramellar-los.

Quantes parauletes amoroses se dirien, sens faltar, (com se suposa) a la solemne religiositat de la diada!

Record que, ja ha fet 30 anys, un vespre de juny, trobant-me de passada a Lion, dins els jardins de la Maison doreé, dues bouquetieres, vestides d'andaluses, també, despatxaven floretes naturals als concurrents del Café Concert i, entre i entre, s'entenien per veure's, més tard, a una altra banda.

Les costums franceses, i especialment les de la maçoneria, s'han introduïdes dins CA-NOSTRA.

No en parlem pus: intel·ligent pauca.

Palma 12 de juny 1914.

Un corresponsal irresponsable."

Ja tenim en marxa la maquinària repressora en contra de Duran. No li perdonaran aquesta feta i arribaran al seu tancament a la presó situada a Sant Domingo. Vuit dies després de la publicació de la carta, exactament en el Ca Nostra núm. 317 de dia 20 de juny del mateix any de 1914, a la pàgina 2, surt, sense signar, aquest aclariment:

"COMENTARIS A UN ARTICLE. De tota casta n'hem sentits en el que publicarem dissabte passat respecte de la festa de la flor, escrit per un home respectable pels seus anys, pel seu nom i pel seu bon criteri de bon catòlic.

Qualcú el trobà fort i injust; qualcun altre mos digué que per Palma molta gent sensata, baix baix, troba lo mateix que l'articulista; i altres mos digueren que si bé no es pot dubtar de la bona intenció dels promotors de la festa, tampoc no es pot dubtar que la realitat quasi mai arriba a la perfecció de l'ideal traçat abans i, qualche vegada se'n fa ben enfora; i les notícies que han duit alguns periòdics respecte de Madrid vénen a donar bastant la raó a l'articulista de Ca-Nostra. Veurem en quina forma arribarà a fixar el criteri públic respecte d'això.

A propòsit del mateix hem rebut una carta d'un senyor capità, de caràcter purament personal, en la qual mos reprèn amb paraules molt fortes, altres paraules que no ho són tant, i això com qui no sia manera molt raonable de corregir: però, a la fi, paciència. També mos diu que està disposat a respondre-nos 'en todos los terrenos'.

Noltros hem de dir que en quasi cap terreny hi entenem molt, ni tenim grans pretensions; però sí, com es regular tractant-se d'un article de periòdic, és qüestió de discutir l'assumpte per medi de la ploma, oferim les nostres columnes al qui ens han dirigida la carta, assegurant-li que farem cas dels seus escrits i procurarem contestar-li així com millor sabem; i així, els nostres lectors es faran càrrec del pro i del contra de l'assumpte. Però si es vol referir al terreny de les armes, hem de contestar francament que nosaltres no podem, ni volem anar-hi.

No podem perquè som catòlics, i sabem que el catòlic no pot anar a aquest terreny sense deixar de ser bon catòlic i caure en penes senyalades per l'església. I no volem perquè nosaltres no sabem manejar altres armes que les eines del nostre ofici; i malgrat en sabéssim no creiem de cap manera que les armes haguessin de donar la raó al nostre articulista, si és que no en tenguí, ni si l'hi haguéssim de llevar si en té; estam persuadits de que en aquesta qüestió si se volen dur les coses al punt convenient, no són les armes que s'han d'emprar, sinó les raons, la lògica, les dades de l'experiència i les ensenyances de la doctrina cristiana."

El mateix dia 20, en Miquel Duran té el gran disgust quan un municipal li porta un document provinent del batle d'Inca, Sr. Pere Batle. Ha de signar el rebut i el signa. La nota diu així:

"Según telegrama recibido en el día de hoy, en esta alcaldía, del Excmo. Sr. Gobernador Civil de la Provincia, se le ha impuesto por dicha autoridad a Vd. Como director del semanario "Ca-Nostra" una multa de ciento veinte y cinco pesetas, por haber infringido el artículo 11 de la vigente ley de imprenta, arregladamente al artículo 19 de la mencionada ley debiendo prevenirle que el recurso contra dicha multa debe ser ante el Sr. Juez en término del tercero día, depositando previamente el importe de la multa sin cuyo requisito no se admitirá la apelación. Lo que comunico a Vd. de orden superior. Dios guarde a Vd. muchos años. Inca veinte junio de mil novecientos catorce. El alcalde. Pedro Batle. Sr. D. Miguel Duran, director del semanario 'Ca-Nostra'."

Amb data de dia 23 de juny, Miquel Duran fa efectiva la multa de 125 pessetes amb paper d'estat. Consta, el pagament, de tres fulls: un de 100 pessetes, un altre de 15 i un altre de 10. Van signats pel secretari de l'Ajuntament d'Inca, Sr. José Siquier.

Dia 27 de juny no surt a la llum el setmanari. Sortirà dia 4 de juliol. Hi ha una ACLARACIÓN a portada i redactada en castellà. Va signada pel mateix Miquel Duran que ho fa espantat davant la magnitud de la multa i de les incomprendions de molts, dins els quals hi ha amics seus. Val la pena valorar aquest escrit on, fins i tot, agraeix a la senyora Felisa León de Borbón la seva magnanimitat.

“ACLARACIÓ. Con motivo de una correspondencia, referente a la Fiesta de la Flor, publicada en este periódico, se ha producido cierta excitación entre muchas personas que se han sentido molestadas por atribuir a algunas frases un alcance que de ningún modo quería darles el autor.

Por esto, cúmpleme manifestar en nombre del autor aludido que no estuvo en su ánimo molestar a nadie absolutamente, que considera dignísimas y merecen su consideración las personas que intervinieron en dicha fiesta.

Además he de hacer constar mi agradecimiento más sincero a la Excm. Sra. Dª Felisa León de Borbón, la que con una magnanimidad que la honra en gran manera, se ha interesado eficazmente a fin de que los asuntos promovidos por este motivo quedaran zanjados definitivamente evitándose así las molestias, siempre desagradables en estos casos. El Director, Miguel Duran.”

Al mateix número, a la pàgina 3, podem seguir llegint ressons de la feta contra Duran. Surt publicat que s'obirà una subscripció per ajudar a pagar la multa de 125 pessetes. Ja veurem que no serà difícil, puix que Duran encara té amics fidels i que l'estimen.

“LO DE CA-NOSTRA

Dissabte passat deixàrem de publicar el setmanari CA-NOSTRA, per motius que no ignoraran nostres estimats lectors. Nostra publicacioneta fou denunciada per una correspondència que parlava sobre la festa de la flor. El seu autor, amb una noblesa i espontaneïtat que l'honora, tot d'una se declarà autor de l'escrit i suplicà no se molestàs al director de CA-NOSTRA. De lo demés que passà no en volem parlar, per ser assumpte propi, no fos cosa que les nostres paraules, al tractar de defensar-nos, apareguessin per alguns com a filles de la passió o de la nostra dignitat malferida.

A la sessió de l'Ajuntament celebrada dia 3 de juliol, el Sr. Batle ordenà se donàs lectura a la carta que ell havia rebuda de l'Excm. Sra. Dª Felisa León de Borbón, en que manifesta que en vista de l'aclaració que s'havia donada i que nosaltres publicam en primera plana, suplicava a l'Ajuntament aixecàs la protesta contra el comunicat de CA-NOSTRA. El Consistori acordà donar un vot d'ampla confiança al Sr. Batle per contestar, en la forma que volgués, a la Senyora del Capità General.

Ens han arribat notícies que per Inca es fan córrer llistes de subscripció encaminades a recollir donatius per indemnitzar a nostra administració dels perjudicis que ha tengut aquests dies. Nosaltres estam contents de la benvolença dels nostres amics, i molt més en aquest cas en que no hem donat cap passa per demanar-los el seu concurs. Acceptarem agraïts els donatius que posin en nostres mans per reforçar els fons de CA-NOSTRA.”

En els números següents 319, 320 i 321 surten les llistes dels donatius i del qui el realitza. Al final s'han ingressat a les arques administratives del setmanari 143,15 pessetes. Tot un luxe de participació, d'amistats i d'afectes a mestre Miquel Duran. En l'esmentat número 319 comencen les llistes dels qui ajuden Duran. Abans d'aquestes, però, hi ha unes notes aclaridores molt sucoses i que val la pena transcriure:

“LO DE CA-NOSTRA

El president del “Foment del Civisme”, amb atent ofici del 4 de juliol, mos participa que dita societat, en la darrera sessió, acordà per unanimitat deplorar les contrarietats sofertes per

aquest periòdic i oferir-nos misser i procurador per defensar la causa m que mos seguia, i també donar-nos força moral necessària perquè nostra publicació no sofrís cap retràs. Nosaltres, a l'agrair a la benemèrita societat tant espontanis com desinteressats serveis, li manifestam que després d'haver estat pres 53 hores el nostre Director, el posaren el llibertat; i que no li han notificat res de particular, suposàvem que no li seguia cap causa.

Durant el temps que nostre Director estigué a la presó fou visitadíssim per totes les classes socials, des de l'honorat obrer fins el ric hisendat i figurant en primer terme la venerable classe sacerdotal. Uns el pogueren veure i parlar amb ell, altres no degut a la incomunicació que quasi sempre tengué. Posat en llibertat, aquesta Redacció s'omplí de gent i ha continuat aquests dies rebent proves d'amistat i simpatia. En la impossibilitat de tornar tantes visites i fins i tot de recordar-se de totes les persones que han passat per la Redacció, des de les columnes del Setmanari fa públic el seu agraïment per tots i dóna les gràcies a tots els qui s'han interessat per ell i per la publicació i, suplica a sos amics que donin per tornades les visites de què és deutor.

A continuació publicam els donatius que mos han donat per refer l'Administració de CA-NOSTRA dels danys i perjudis ocasionats els dies de trifulga i pagar una multa de 125 pessetes que mos posà el Sr. Governador per omissió d'un requisit que bastants d'anys havíem anat complint... A més D. Francesc Ferrer Moragues, president del Centre Tradicionalista, mos ha entregat la present llista de donatius recollits dels seus correligionaris i altres amics seus i de CA-NOSTRA... SUSCRPCIÓN para indemnizar al Señor Director de CA-NOSTRA, el honorable Miguel Duran, de los perjuicios recibidos en los días que se ha visto obligado a suspender sus trabajos de imprenta... No se admiten cantidades superiores de peseta, ni inferiores a 5 céntimos."

Anem ara a llegir les notes dels dos plenaris que parlen del tema de Duran. Duen data de 19 de juny i 3 de juliol. Tan sols voldria fer una reflexió. Em costa molt imaginar que el regidor Sr. Francesc Llabrés Fornés, "es metge nou", un liberal de tota la vida i que en altres ocasions es declara antimonàrquic, sia un dels qui més volen crucificar mestre Miquel Duran. Segurament no li perdonava el seu accentuat catolicisme. El regidor Llabrés, durant la Segona República, lloà aquesta forma de govern enfront de la monarquia. Igualment m'impresiona que el regidor Ramon Reus proposi, en el plenari de dia 3 de juliol, a l'Ajuntament que acordi haver vist amb sentiment les molèsties que ha hagut de sofrir el director del CA NOSTRA amb motiu del comunicat de la "Festa de la Flor", ja que l'article no era seu. El regidor Llabrés Fornés, posteriorment antimonàrquic, no ho consent. També el regidor Sr. Capó surt en defensa de Duran.

Assistents a la sessió de 19 de juny: D. Pere Balle i els regidors R. Reus, F. Llabrés, J. Capó, D. Alzina, G. Tortella, M. Beltran, P. Cortès i J., Pujol. A la sessió de 3 de juliol, hi ha els mateixos assistents, però sense la presència del Sr. Beltran.

Sessió de dia 19 de juny de 1914

"...**Suelto.** El señor Alcalde dijo que adelantándose a lo que creía el sentir general del Ayuntamiento había protestado de un suelto en el periódico CA-NOSTRA habiendo dirigido un telegrama en dicho sentido al Exmo. Sr. Gobernador Civil y proponía constara en acta la protesta de todo el Ayuntamiento. D. Francisco Llabrés dijo que en nombre de la mayoría liberal felicitaba al señor Alcalde por su iniciativa, pues de no haberse adelantado el señor Alcalde él hubiera hecho la misma proposición que hace suya; el señor Alcalde agradece las palabras del señor Llabrés y propone se comunique dicha protesta a la presidenta de la Junta Organizadora de la Fiesta de la Flor para que la haga extensiva a todas las que intervinieron en dicha fiesta y puedan

considerarse ofendidas con el mencionado comunicado; el señor Capó propone se comunique también la protesta al ayuntamiento de Palma; cuya proposiciones fueron aprobadas por unanimidad.

D. Domingo Alzina dijo que ya que se hablaba del periódico CA-NOSTRA también tenía que hacer una protesta contra dicho semanario por la crónica que de la sesión última del Ayuntamiento inserta, pues dijo había yo ofrecido la mayoría para apoyar el proyecto de plaza y no hice tal ofrecimiento y comete también otras inexactitudes; el señor Alcalde dijo que este asunto no era de la competencia del Ayuntamiento sino una cuestión puramente particular.

D. José Pujol dijo que si el director de CA-NOSTRA no tiene la titulación bien arreglada para publicar un periódico se quite la mesa que se hizo poner expreso para la prensa, el señor Alcalde dijo que se había remitido al señor Gobernador certificado de los documentos existentes en las oficinas de este Ayuntamiento.”

Sessió de dia 3 de juliol de 1914

“...**Protesta.** El señor Alcalde dijo que en consecuencia de lo acordado en la anterior sesión había comunicado la protesta de esta Corporación, por un comunicado del periódico CA-NOSTRA, al Excmo. Ayuntamiento de Palma y a la Exa. Sra. Dª Felisa de Borbón habiéndose recibido de dicha señora las cartas, que a propuesta del S. Llabrés y del Alcalde se insertan y dicen:

“Sr. D. Pedro Balle Alcalde Constitucional de Inca. Muy señor mio y de mi mayor consideración; muy agradecida a los sentimientos de protesta que tiene Vd. La bondad de transmitirme en su oficio del 20 del corriente, me apresuro a dar las más expressivas gracias, en nombre de las señoras y señoritas que tomaron parte en la fiesta de la Flor, y en el mio propio a Vd. Como Alcalde y a todo ese Ayuntamiento de Inca, por los patrióticos y dignos acuerdos para protestar contra las insidias que se estrellan aante la purea de una idea aplaudida por todos sin distinción de condiciones. Aprovecho esta oportunidad para saludar a Vd. Y a todo ese digno Ayuntamiento con la mayor consideración y simpatía. F. Felisa de Borbón, rubricado.

Sr. D. Pedro Balle. Muy señor mio y distinguido amigo: disense me permita suplicarle que tenga la bondad de retirar la protesta contra el autor del artículo de Ca-Nostra, pues el perjudicarle mucho y ser persona de edad avanzada me hacer considearlo con pena la situación que se ha buscado, y doblemente cuando él rectifica y no queda motivo a las señoras y señoritas de creerse ofendidas. Yo espero de su bondad que me complacerá. Su affma. Amiga. F. Felisa de Borbón. Rubricado.

El señor Cortés propuso se diera un voto de confianza al señor Alcalde para contestar a dicha señora, el señor Llabrés dijo que estaba conforme con dicho voto siempre que se mantuviera firme el acuerdo de la Corporación. D. Ramon Reus dijo que opinaba debía acordarse de conformidad a la solicitado por la Generala; el señor Cortés dijo que insistía en su proposición de dar un voto de confianza al Alcalde para que conteste en forma que considere conveniente, pues de lo contrario es limitar dicho voto condicionándolo; el señor Reus dijo que estaba completamente conforme con el voto al señor Alcalde pero que si se le condicionaba él insistiría en su proposición; el señor Alcalde dijo que al aceptar dicho voto procuraría cumplir con lo que era su deber en lo referente a la contestación; aprobese la proposición del señor Cortés.

El señor Ramon Reus propone que el Ayuntamiento acuerde haber visto con sentimiento las molestias sufridas por el director de CA-NOSTRA con motivo de un comunicado sobre la fiesta de la Flor, toda vez que el artículo no era suyo; el señor Llabrés dijo que la proposición del señor Reus involucraba una cuestión personal y que el Ayuntamiento no debe inmiscuirse en dichas cuestiones; el señor Capó dijo que como concejal y como particular era el primero en lamentar las penalidades de un vecino y que aplaudía con entusiasmo el acto generoso y magnánimo de la Generala perdonando la ofensa inferida, pero que ello nada tenía que ver con el director de CA-NOSTRA que era eso una cuestión particular que no debíamos tratar; el señor Pujol dijo que si lo que quiere el señor Reus es que el Ayuntamiento acuerde haber visto con satisfacción que el autor del comunicado CA-NOSTRA no era vecino de Inca es el primero en alegrarse; y después de breve discusión se aprobó la proposición del señor Pujol."

Ja ho hem vist. Mestre Miquel tancat a la presó, humiliat i trist. No va valer la pena donar-li la mà. El consistori havia de quedar bé amb la gran ofesa, Sra. Felisa León de Borbón. Mestre Miquel Duran, avui Fill Il·lustre d'Inca, abaixà el cap i sofrí amb resignació cristiana la persecució. A la mateixa vegada s'alegrà de veure la gran quantitat d'amics, especialment tots els sacerdots d'Inca, franciscans inclosos. Però a mestre Miquel Duran li ha quedat un corquet. Amb dues poesies que publica dalt del seu estimat setmanari CA NOSTRA, dues poesies magnífiques pel que signifiquen. Al número 350, que correspon a dia 26 de setembre del mateix any, Duran es lleva una espineta. Davall les dues poesies podem llegir el lloc on les ha escrites: "*Fondet de la presó d'Inca, dia 30 de juny de 1914*". A baix de tot hi ha aquest aclariment, que és a qui van dedicades: "*Ma benvolguda Mare i ma cara Esposa. Public avui aquests sonets amb motiu de complir-se dia 28 de setembre el quint cap-d'any de la mort de na Gertrudis. Al Cel sien elles.*" Segons el P. Colom, amic de mestre Miquel, aquesta feta fou molt important i suposà un desànim que durà molts anys. Són, les dues poesies, justificacions de la seva bona fe. Prest tancarà el CA NOSTRA i obrirà LA VEU D'INCA.

Per acabar val la pena conèixer els dos poemes, els dos sonets escrits per Duran quan estava tancat a la presó situada a l'antic convent dels dominics.

A MES DIFUNTES

*Dins la presó m'han posat
del fondet a les entranyes,
entre brutícia i aranyes
me veig incomunicat.*

*Els primers sers que he cridat
són mes amades difuntes.
Oh!... ja les veig passar juntes
dient-me: Bé has obrat!*

*Déu meu! Per son refrigeri
oferesc mon cautiveri
junt amb vostra passió.*

*Per elles, per vostra glòria,
me sent fort damunt l'escòria,
pels inemics sent perdó.*

A MA FAMÍLIA

*Ma família haurà plorat
pensant amb lo seu bon pare
oh, fills meus, no és una tara
estar per Jesús tancat.*

*Amb la ploma he defensat
la fe que vos he ensenyada,
i a voltes, he declarada
guerra a la immoralitat.*

*No prengueu a mal exemple
si el pare que heu vist al temple
el teniu ara en presó.*

*Davant Déu, davant el poble,
una causa justa i noble
servesc, que no és cap borró.*

Estic convençut que hi sobren els comentaris i les conclusions. Miquel Duran i Saurina, avui Fill Il·lustre d'Inca.
No podia ser d'altra manera!